

Ob grobu brata Ivana

† 11. III. 1921.

*Ivane moj, kje danes je tvoj stan?
Po vsej smo zemlji krila razprostrli,
le njej živimo, zanjo bomo mrlji,
kadär bo tak ukaz od nje nam dan!*

*Ponosni krvaveli smo iz ran,
z očmi smo tvojimi bodočnost zrlj,
ko lance robstva so vojniki trlj,
ki jim pogum je bil z bolešfjo vžgan!*

*Ivane naš, ti v dušah se nam skrivaš,
preganja smrt ljubezni bratske žar,
da živ si vedno, da le časno snivaš...*

*In srce srcu je največji dar!
Povsod, naš prvi, kjer nesmrtno bivaš,
naš klic je borba, brat nam je vihar! —*

E. Gangl.

DR. FR. ILEŠIĆ (Zagreb):

Prigodom 60-godišnjice poljskog Sokolstva

Dne 27. marta 1867., dakle pre 60 godina osnovao se je prvi poljski Soko. Bio je to Soko u Lavovu, u bivšoj austrijskoj Galiciji.

Tadanje doba bilo je neobično teško za Poljake. Da Poljska, nekada najveća i najača slavenska država, nikada više ne bi uznemiravala sveta, izrukovahu se carska Rusija i junkerska Pruska preko Varšave i Poznanja, a poznati Bismark kliknuo je: »U Poljskoj internacijalnog pitanja više nema.«

Zar je onda čudo, da je u takovim prilikama Poljaku trebalo nešto u što će verovati, a da ne klone duhom. I nije klonuo, jer je osnovao Soko, sokolsko društvo, kome je simbolom soko ptica siva, koja silnim krilima seče i najsuprotnije struje burnog vazduha, dižući se u visine, gde stoluju ideje.

Ovo je doduše pred 60 godina bilo moguće u Austriji, ali nikako u Rusiji. Statistika poljskog Sokolstva još i danas pokazuje tužne posledice ovake dvojake mere.

I Jugoslovenski Soko evo sada pred šestdesetgodišnjicom poljskog Sokolstva šalje svoje čestitke. Čini to iz svega srca, jer kako se on raduje svome uspehu, tako se raduje svakom sokolskom uspehu organizacionog i idejnog rada, gđegod se on pojavio u slavenskom svetu.

Ali baš tom zgodom poljskog sokolskog jubileja treba istaknuti još jedan radostan momenat.

Veliko je slavensko oduševljenje nad Vltavom i sve čvršće su veze između Čehoslovačke i Jugoslavije, ali to nije kadro da promeni jednu veliku objektivnu činjenicu, da je osovina Slavenstva nad Vislom.

To oseća mudrost prezidenta čehoslovačke republike Masaryka. Zato i on u spoljnoj politici navezuje sve to jače i čvršće veze sa Poljskom.

I ono, što je prema Poljskoj, s obzirom na navedenu os, sa zapada Čehoslovačka, to je Rusija sa istoka.

Rusija, njezin istok, u koliko imade interesa da zasegne u Evropu, pokazat će svoje Slavenstvo najbolje po svom držanju spram Poljaka. Ta tamo gde se okreće osovina, nesmije biti pukotina.

Baš mi Jugosloveni vrlo dobro znademo lučiti os nacionalnog života od nekih spoljašnjih pojava. Da se razumemo. U Zagrebu je bilo mnogo Jugoslovenstva, Ljubljana nije zaostajala, a ipak je os Jugoslovenstva bila i jeste i biće u Beogradu.

U takovom evo smislu i Poljska je os Slavenstva. To osećamo sada bolje nego pre rata. Kakovom »austroslavizmu« nema danas mesta ni u geografskom smislu, a identifikacija Slavenstva sa Rusijom, to je preživela stvar, to spada u prošlost.

I ovako razmišljajući, grupišući svoje misli, treba da sa još većom radošću pozdravimo poljsko Sokolstvo o njegovoj 60. godišnjici.

Czolem! — Zdravo!

*

Statistika poljskog Sokolstva.

I. Pokrajina¹ Malopoljska (bivša istočna Galicija): 1. župa² Jaroslav (8);³ — 2. župa Sanok (7); — 3. župa Sambor (7); — 4. župa Przemysl (9); — 5. župa Lavov (12, u Lavovu samom 4); — 6. župa Tarnopol (7); — 7. župa Stanislavov (14, u Stanislavovu samom 4); — 8. župa Brody (5); — 9. župa Stryj (7); — 10. župa Kolomyja (10); — 11. župa Sokol (6); — 12. župa Brzeżany⁴ (4);

¹ poljski: „dzielnica“ (=delnica).

² poljski: okręg (=okrug).

³ brojka u zaporkama znači broj društava „gnězda“.

⁴ izgovaraj: Bžeżany.

— 13. župa Czortków¹ (6); — 14. župa Buczac (Bučač, 2). — Svega 104 društva.

II. Pokrajina krakovska: 1. Krakov (21); — 2. D. browa Górnicza (= Dobrova Gurniča, 13); — 3. Tarnów (= Tarnuv, 12); — 4. Nowy Sącz (= Novi Sonč, 6); — 5. Jasło (8); — 6. Żywiec (15); — 6. Rzeszów (= Žešov, 6). — Svega 81.

III. Pokrajina šlezija: 1. Nowy Bytoru (5); — 2. Katowice (11); — 3. Królewska Huta (22); — 4. Tarnovskie Góry (15); — 5. Lubliniec (12); — 6. Mysłówice (13); — 7. Mikołów (8); — 8. Rybnik (10); — 9. Wodzisław (6); — 10. Cielzyn (= Česin, Tešin, 9); — 11. Żory (6). — Svega 111.

IV. Pokrajina Velikopoljska: 1. Gniezno (12); — 2. Grodzisk (22); — 3. Inowrocław (17); — 4. Jarocin (13); — 5. Kepno (= Kempno, 16); — 6. Kościan (= Koščan, 17); — 7. Krobica (9); — 8. Leszno (= Lešno, 11); — 9. Ostrów (29); — 10. Poznań (31); — 11. Rogoźno (12); — 12. Środa (13); — 13. Wągrowiec (= Vongrovjec, 10); — Wronki (12). — Svega 225.

V. Pokrajina Pomorska: 1. Gdańsk (= Gdanjsk, 12); — 2. Chojnice (14); — 3. Grudziądz (= Grudžondz, 10); — 4. Toruń (= Torunj, 9); — 5. Bydgoszcz (= Bedgošč, 26); — 6. Brodnica (8); — 7. Tczew (= Tčev, 8); — 8. Nakło (14). — Svega 101.

VI. Pokrajina Mazovska (varšavska): 1. Varšava (15, u Varšavi 11); — 2. Łódź (= Ludž, 12); — 3. Radom (6); — 4. Kielce (4); — 5. Grodzisk (8); — 6. Grójec (= Grujec, 4); — 7. Częstochowa (= Čenstohova, 11); — 8. Bielsztok (= Bjalistok, 9); — 9. Wilno (1); — župa volinjska (severo-istočno od Lavova, 6). — Svega 76.

Svih društava ima 724; u bivšoj Galiciji 185, u bivšoj nemačkoj Poljskoj 437, u bivšoj ruskoj Poljskoj (teritorij najveći) samo 76.²

*

Kad se je u slobodnoj Poljskoj stvarao Savez Poljskih Sokola, mogla se je konstatirati razlika u strukturi Sokola u Malopoljskoj i Velikopoljskoj; u Galiciji, gde je vladao austrijski birokratski sistem, Sokolstvo su vodili izabrani odbori; a u pruskoj Poljskoj trebalo je u borbi sa pruskom silom upreći svakog pojedinca te je zato tamo i u Sokolu vladala — masa.

U Rusiji do god. 1905. Soko uopće javno nije smeo eksistirati i nije eksistirao; samo potajno su se podržavale veze osobito sa Sokolom u Galiciji. Posle revolucije spomenute godine prilike su se i u tom pogledu nešto promenile te su se u »Kraljestvu« (ruskoj Poljskoj) počela osnivati i sokolska društva, ali ih je vlada naskoro opet sve pozatvorila. U Petrogradu osnovao se je »Sokol Poljski« 29. jan. 1906. god. i taj je, pošto je bio daleko od Poljske te se zato činjaše manje opasan, doživeo ratna vremena. Godine 1908. je učestvovao u poljsko-ruskim konferencijama, gde se je radilo o obnovi Sokola u »Kraljestvu«, a 1912. god. u većanjima

¹ izgovaraj: Čortkuv.

² Teritorij bivše rusko-poljske bio je više nego tri puta veći od austrijskog i četiri puta veći od pruskoga.

o osnutku Slavenskog Sokolstva. Posle ruske revolucije 1917. god. mogao je prirediti proslavu Košćiuškovu, na kojoj su strane države već faktički priznavale neodvisnu Poljsku, ta prisutni su bili poslanici Francuske, Engleske, Italije, Ujedinjenih država, Japana i Rusije (Tereščenko). Sa boljševičkom revolucijom bio je prekinut rad i petrogradskog poljskog Sokola.

Telovežbom diže se ljubav do poštenja i čednosti.

G. Masaryk.

Dr. PAVAO FRÖHLICH (Zagreb):

Karel Kubiček

Nedavno je Sokolsko društvo u Karlovcu u intimnom krugu svojih članica i članova proslavilo jednu lepu slavu: **dvadeseto-godišnjicu sokolskog rada svog načelnika brata Karla Kubička** u Karlovcu. Već sama činjenica, da je jedan naš radenik puna dva decenija izdržao na svom odgovornom mestu, bila bi dovoljna pa da se to zabeleži i u Sokolskom Glasniku. Međutim, Karel Kubiček poznat je po svome radu u svima krajevima naše sokolske porodice, pa je stoga još potrebnije da se taj njegov jubilej spomene u organu našega Saveza. — Karel Kubiček došao je u Karlovac meseca marta god. 1906. i to iz Mlade Boleslave, odakle ga je pozvala uprava Karlovačkog Sokola. Kad je stigao, uređio je u Karlovcu stolarsku radionicu i odmah preuzeo dužnost načelnika u društvu. Nekoliko meseci posle njega došla je za njim i njegova supruga, sada nažalost već pokojna sestra Ruža, da bi vršila funkcije društvene načelnice. Brat Karel iako onda još vrlo mlad, dokazao je već u početku svog rada vanrednu, ne samo tehničku, nego i idejnu spremu i jaku inteligenciju. Svojim ljubaznim susretanjem, skromnošću, požrtvovnošću i neumornošću on je skupio oko sebe velik broj vežbača i postepeno utirao puteve onakvom sistematskom radu, kakav se provodi u češko-slovačkom Sokolstvu. Pod njegovim vodstvom karlovački je Sokol iz godine u godine vidno i stalno napredovao, pa je ubrzo stekao odlično mesto u našem Sokolstvu, što ga još i danas zauzima. Vaspitavši u ova dva decenija ceo niz odličnih Sokola-radenika, brat Karel je — uz pripomoć tih svojih učenika — sve jače svraćao pažnju na naš naraštaj. Zato i ima Sokolsko društvo u Karlovcu danas oko 120 naraštajaca i naraštajki, zaista ogroman broj za prilike, u kojima to društvo živi i radi u jednoj sredini, koja je u golemoj većini ne samo idejno protivna našem Sokolstvu, već i društvu u Karlovcu sprečava rad na svakome koraku. Uza sve svoje velike lične i porodične nesreće (za svetskog rata bio je punih šest godina u ropstvu u Rusiji, a za to vreme umrla mu je jedna kćerkica i sasvim propala njegova radnja tako, te je g. 1920. morao nanovo zasnivati egzistenciju) i uza sve neprilike,

koje su mu posle rascepa u Sokolu spremali naši protivnici, brat Karel ostao je nepokolebljiv kao pečina u svom radu za sokolske ciljeve i ideale. A taj njegov rad ne ograničava se samo na čisto tehničke poslove. On i u upravnom odboru podržava upravo idealnu vezu između administrativnog i tehničkog vodstva i njegova je zasluga, što nikada, otkako je on u Karlovcu, između predstavnika jedne i druge grane društvene uprave nije dolazilo ni do kakvih sukoba. — Brat Karel Kubiček u svakom je pogledu uzoran sokolski radenik i najiskreniji brat i drug svojim sestrama i braći. Njegova ustrajnost, njegov rad i uspeh njegova rada zaslužuju u punoj meri, da u njegovom lepom jubileju učestvuje celokupno naše Sokolstvo i da od srca čestita i bratu Karlu i Sokolskom društvu u Karlovcu!

*Budimo radini, budućnost pripada onome tko radi,
stalna voda se usmrđi; tko ne kreće napred, zaostaje u
svetu, koji hrli samo napred.*

Tyrš.

DR. JURIJ ŠTEMPIHAR (Celje):

Pitanje „sokolskog“ jezika¹

Pitanje sokolskog zvaničnog jezika nije uređeno ni unutar JSS. Dok se Sok. Glasnik dosledno služi našim novim »sokolskim jezikom«, možete zvanične tehničke publikacije čitati na svima postojećim jezicima, azbukama i terminologijama. Šta je ovde posredi, to ja neznam. Moguće »tehnička neprikosnovenost«, moguće činjenica, da su naši tehničari tešku muku mučili, kad su radali tehničku terminologiju, pa kako svaka majka svoju decu voli, ni oni ne mogu, da se odreknu svoje krvi. Meni je samo do toga, da utvrdim fakat, da pitanje zvaničnog jezika baš u najzamašnjoj grani našeg delokruga nije izvedeno na čistac.

Ostvaren je SSS. Pišući o tome onomad br. dr. Laza Popović pripomenuo je, da bi valjalo proglasiti ruski jezik zvaničnim jezikom SSS. Ovih sam se reči setio prilikom boravka poslanstva naše skupštine u Pragu. Kulturna sekcija obaju parlamenata donela je odluku, da treba na našim školama izučavati česki, a na čl. školama naš (koji?) jezik. Ja sam zbilja u više navrata mogao primetiti, da se Česi lakše i lepše služe srbohrvaštinom nego bilo kojim drugim slavenskim jezikom. Isto sam više puta vidio, da Srbohrvati lepše i laglje govore česki nego čak slovenački. Mislim,

¹ Donašamo članak brata Štempihara kao njegovo sopstveno mišljenje, ali u kome imade i zdravih misli. Mišljenje da Sokolstvo treba da imade jedan jezik, trebalo bi u prvom redu uputiti na Savez »Slavensko Sokolstvo«, ne dirajući kod toga u naše, jer kakovo je, takovo je, ipak je naše! — Uredništvo.

da postoji u tome pogledu izvesna inklinacija kod Srbohrvata i kod Čeha, koja bi imala korena u srodnosti naglaska i dinamike njihovih reči.

Prema ovome bi trebalo dakle, da mi učimo česki, a Česi da uče naš jezik. Dobro; neće to biti na odmet ni nama, ni njima. Naročito nama jugoslovenskim Sokolima. A šta onda, da učinimo sa porukom brata Laze? Hoćemo li pored našeg jezika učiti i česki i ruski?

Slavni pesnik i veliki Slaven Kolár je kazao, da svaki Slaven, da bude zbilja Slaven, treba da znade četiri slavenska jezika. Najmanje četiri. To nije baš tako velika stvar, kako se to nekojima pričinjava na prvi tren oka. To je samo stvar volje i — moći! Ne moći, nego ljubavi. Ali, kako sam kazao, jezično pitaš nje ni unutar JSS nije uređeno.

Uprkos narodnome jedinstvu ima u Sokolu jezičnih smetnji. Ako dodamo i češtinu, biće to još gore, kaos veći. Inače je sa ruskim. Ruski jezik nije ni srpski, ni hrvatski, ni slovenački. On je svetski jezik. Važi od Užhoroda do Kantona. Svi vanruski Sokoli moraćemo, da ga učimo. Nijedan neće biti pošteđen, nijedan dispensiran, nijedan pogodovan. Dakle razlog za sve, da ga primimo. U debati o tome, da li treba dati prvenstvo nemačkome ili francuskome jeziku, rekao je jedan Župančič, da već oseća vreme, kad bude Slovenac govorio sa neslovincem »po ruski«. Rusa ima na hiljade rasijanih po svima slavenskim zemljama. Prilika, koju treba prihvatiti i kojom se treba koristiti. Tehničkih zapreka nema. Ruska terminologija sokolska već je spremljena u godištima praškog Sokola.

Mišljenja sam, da treba poruku brata Laze prihvatiti obezručke. Podizaćemo tako novu Rusiju »za granicej«, svoju Rusiju dotle, da ćemo opet kazati »nas i Rusa«. Time ćemo do terminološkog jedinstva doći i u — JSS.

Kao što ptica soko voli sunčanu svetlost, jer je ptica jasnog dana, a ne tamne noći, tako se i mi odvrćamo od tame, od crne noći neizvesnosti i bludnja i potapljamo svoj duh jedino u jasnim valovima prosvete i istine.

Dr. Ed. Grégr.

ANTE TADIĆ (Vršac):

Naša štampa

I.

U Jugoslovenskom Sokolstvu do ovog časa izdaje se dva deset i jedan sokolski časopis, koji mogu imati približno dva deset hiljada pretplatnika. Na taj način naša sokolska literatura rasturena je na dvadeset i jednu stranu, i ko hoće da prati ceo sokolski rad, mora da se pretplati na svih dvadeset i jedan časopis. Kada se uzme u obzir, da su većinom najmarljiviji sokolski

radnici siromašni intelektualci i po koji fizički radnik, znači da bi od njih svaki morao izdavati oko 950 dinara godišnje, e da može pratiti svu sokolsku literaturu.

A gde su drugi izdaci za usavršavanje u sokolskom znanju?

Među ovih dvadeset i jedan časopisa ima vrlo dobrih, a ima i slabijih.

Dakako da glavnu reč u tom kolu vodi »Sokolski Glasnik«. U redakcionom pogledu razvijao se raznoliko. U početku dobro uređivan, ali više puta za šire mase nerazumljiv, kasnije je postao skoro samo služben, jer je javnom sokolskom radu posvećivao malo pažnje. To je možda i bio glavni impuls, da su župe počele izdavati svoja glasila, a na štetu centralnog organa. Danas je opet promenio formu uređivanja, koja posvema odgovara. List baš time, što posvećuje pažnju javnom radu u Savezu, dobiva sve više na ugledu.

Dakle jedno s drugim rađa sada u nama pitanje: Jeli nam potreban ovako velik broj župskih i društvenih časopisa?

Da li je naš veliki broj časopisa podigao kod članstva smisao za Sokolstvo? Jesmo li mi zbilja toliko sokolski vaspitani da nam sokolsku ideju mora obogaćivati 21 časopis?

Neko je pre izvesnog vremena napisao u jednom listu, da bi mesto svih ovih časopisa mogao izlaziti samo jedan veliki list obligatan za celokupno članstvo. Razumevajući strogo samo za članstvo, jer za decu i naraštaj trebamo naročite listove, onda je to zdrava ideja.

Celokupno današnje članstvo nemoguće je naterati da prima sokolske listove. Spomenuti 21 list ima okruglo nešto preko 20 hiljada pretplatnika, ali kada uzmemo u obzir da više njih imaju po dva, tri ili četiri sokolska lista, tada nam ostaje da poprečno ima oko 20 hiljada članova, koji su pretplaćeni na sokolske listove. I ti bi onda mogli biti temelj budućeg jednog lista, obligatnog za celokupno članstvo, a koji bi list morao izlaziti jedanput tjedno. Ne ulazim u samu organizaciju tehnike, ali držim da bi morao biti ilustriran. Jednako ne ulazim u redakcionu stranu, ali kažem, da bi župski i društveni novinari morali voditi tačniju evidenciju događaja u društvu i župi i odmah list obaveštavati.

Izdavanjem samo jednog lista usredotočili bismo sve sokolske pisce i bolje bi po njemu upoznali Sokolstvo, a vremenom zgodnom organizacijom dalo bi se provesti, da list prima svaki pojedini član.

Tako bi uredili našu štampu i dobili jedan jak centralni organ, koji bi imponirao i bio pravo zrcalo rada i života. Koja nam korist od raznih župskih listića, kada se oni gube, a sadržina im često puta nekontrolirana tako da donošaju iskrivljena data i nepouzdanе istorijske reminiscence. Ovako sve bi to bilo autorizovano, a to je kako za celokupno Sokolstvo, tako i za pojedina od velike važnosti.

Dakle jedan jak centralni list za celokupno Sokolstvo, a ono što je suvišan balast u finansijskom pogledu, jer o sebi nije kadro prosperirati, neka prestane. To je jedini zdravi put.

II.

Izdavanje sokolskih knjiga to je velika odvažnost. Pre nego što sam izdao svoja »Uputstva« mnogi su mi sokolski pisci kazali, da je to odvažnost i davali mi više saveta za neštampanje, nego štampanje. Svi su mi predočivali svoje negativne materijalne rezultate. Jedan mi je pisao da je prodao samo 400 svojih knjiga, drugi mi je pisao da ni pare zarade nije imao, već je samo štampariju isplatio, četvrti mi pokazao na stotine nerasprodanih primeraka, a peti dapače proglašen je tatom i defraudantom i to još od brata štampara, jer se s njime natezao da ga pričekava ostatak računa štampanja. Svima ovima se i ja pridružujem, jer i ja imam nerasprodanih knjiga, a u štampariji dug.

Ko je kriv za ovo jadno stanje sokolskih knjiga? U prvom redu društveni funkcionari.

Ako se načelnik, prosvetitelj i tajnik zauzmu za neku knjigu, koja se rasprodaje, tada svako društvo može da rasproda najmanje 10 primeraka, a to bi bilo preko 4000 primeraka u društvima JSS. Ta naše sokolsko društvo u Vršcu rasprodalo je raznim sokolskim piscima u ovo osam godina 600 primeraka knjiga, osim što je za biblioteku kupilo preko 300 raznih knjiga.

Može li kraj indolencije društvenih funkcionara uspevati sokolska štampa? Zašto imamo predsednike prosvetnih odeljenja, kada ne vrše svoju dužnost? Valjda zato da greju predsedničku stolicu? Zašto imamo prosvetna odeljenja? Valjda zato da priređuju igranke? Zašto imamo društvene knjižnice? Valjda zato da ih napune samo pozorišnim knjigama? Ili možda bi bilo bolje da se sokolski pisci dadu na pisanje diletantskih igrokaza, jer sam uveren da bi tada bolje prošli.

Eto i to su pojave na razmišljanje. A da li su ove pojave zdrave? Razmislimo i recimo, ako nam je do naše sokolske štampe. Nemamo li za nju smisla i potrebe, tada nemamo razumevanja ni za Sokolstvo.

Što su narodi manji, to imadu da razvijaju veću delatnost.

Tyrš.

Žena i telovežba

(Nastavak.)

Zato neka bude vežbače odelo takovo, da ne smeta razvoju i jačanju organa, koji služe za disanje i optoku krvi (pluća i sve kod udisavanja i izdisavanja radne mišice, srce i velike žile). Naročito vežbače odelo, koje se oblači jedino za vežbu, imade

osim toga svoje naročito vaspitno značenje, jer već malu decu dovoda do toga, da paze na urednost svog telesnog rublja i na čistoću. Od propisnog vežbačkog odela traži se, da je prostrano, da ne smeta punom i dubokom udisanju, da omogućiva slobodu kretanja mišićja duž hrbtenice, da ne smeta gibanju u pasu i da je načinjeno od tkanine koja niti je odviše porozna, a niti odviše gusta da sprečava isparivanje tela. Rub suknje neka bude što kraći. Najzgodnije je vežbače odelo od lagane bluze i hlača, bilo to sada da su tako široke, da iz daljine izgledaju kao suknja (za vežbe u vežbaonici), bilo da su uže i pokrivene laganom, kratkom, ali gusto nabranom suknjom (za vežbe u slobodnoj prirodi i kod javnih nastupa).

Od vežbi za ojačanje srca i disala naročito su važne vežbe na slobodnom vazduhu, jer traže više i bržeg kretanja, sistematsko gajenje trčanja u brzini i istrajnosti, zatim razni zimski športovi i plivanje. Za skijanje, a još više za plivanje traži se naročito dobro srce; inače je opasnost trajnog pokvarenja srca kod ženskog organizma općenito manja, nego kod muškaraca. U tom pogledu zanimivi su rezultati istraživanja, koji su bili izvedeni na svetskim prvacima, odnosno prvakinjama u plivanju; zlih posledica na srcu kod plivačica ustanovilo se daleko manje, nego kod muškaraca.

Ako odrasla devojka ili žena neguje pešačenje, igru na slobodnom vazduhu, vežbu na spravama, zimski šport, plivanje ili bilo koju drugu vežbu — samo ne biciklistiku — tada će joj jačanje srčanog mišićja i duboko udisavanje, i te kako okrepiti zdravlje i snagu tela. Glavno je međutim da redovito vežbamo, ali da uz primerenu istrajnost ne preteravamo.

Razume se samo sobom, da jačanje srca i disala nije jedina svrha telesnog vaspitanja. Jačanje i dobar razvoj mišićja znači za ženski organizam isto, što i za muški. Događaji u životu traže i od žene, da imade razvijenu sposobnost brze i sigurne koordinacije, pa je na koncu i za ženu od velike vrednosti istrajno, a po mogućnosti snažno mišićje. Inače u mišićju obih spolova postoje velike razlike. Ova razlika nije samo u tome, da je žena poprečne normale spram isto takovog muškarca, telesno slabija, i da unatoč svih vežbi nije kadra da si pribavi onu mišićnu snagu, koju imade muškarac. Ta općenito već samo ustrojstvo mišićja različito je kod obih spolova. Muškarac sa dobro razvijenim mišićjem imade bolje izražene, nezaokružene obrise i mišićni relief jasno izražen, tako da kod pojedinih naročito mišićastih jasno razlikujemo svaku pojedinu mišiću. Žena nikada ne pokazuje izrazitog reliefa svoga mišićja i njeni telesni oblici su bolje zaokruženi. Pa i kod anatomskeg pregledavanja mišića vidimo, da je žensko mišićje bolje nežno i mekano ustrojeno, pa neka bude još tako masivno i snažno. Ženska mišića je bolje gibiva, reagira brže na živčani impuls za kretanju, ali i brže i jače splasne, kada joj to naredi živčana regulacija. Usled toga je veća spretnost, veća rutina u koordinaciji kod žena, redovit učinak dobrog telesnog vaspitanja, dok je kod muškaraca učinak dobrog i telesnog

vaspitanja pre svega snaga kao takova, a spretnost dolazi tek na drugom mestu. Istrajnost možemo postići i kod žene i muškarca podjednako sa pravim telesnim vaspitanjem. No tu ne dolazi u obzir samo mišićje i njegova u spolu izražena osebina; istrajnost je ovisna od umornosti srca i disala. Konačno možemo s obzirom na istrajnost govoriti i o duševnom vaspitanju.

Navedena karakteristika ženskog mišićja sadržana je u plemenskoj dužnosti žena. Samo takovo nežno, ali ipak čvrsto žensko mišićje lagano podnaša sve one promene, koje traži od nekih pojedinih mišića trudnoća i porođaj. Kako je ovaj ustroj ženskog mišićja posebna vlasnost, kako usled dražesti kretanja, tako u plemenskom smislu, to neka bude svrha ženskog telesnog vaspitanja, da ga sačuva, odnosno pojača. Vanredno visok razvoj telesne snage kod žena općenito ne možemo doseći, dapače u pojedinim slučajevima vanredno razvita mišićna snaga kod žena nije ništa idealnoga i obično je predmetom dosjetaka. Telesno vaspitanje, koje kod žena nastoji pre svega doseći, da su ne samo istrajne, već i za život sposobne, pa da se lakoćom i dražesnom kretnjom odlikuju, takova jedina imade pravi učinak, jer poboljšava konstituciju pojedine žene i povećava njezinu lepotu, a time općenito koristi narodu. I ako si sada na podlozi ovih razmatranja stavimo pitanje, koje su pojedine telesne vežbe za ženu prikladne, lagano odgovorimo u pravilu: Nikada odviše teške atletike! Dobar prednjak iz ovog znati će sve.

Jednako nežnog tkiva nije kod žena samo muskulatura, već i mnogo drugo staničevje, pre svega ono, koje služi raznim organima kao pomoć, koje izpunjuje prazne prostore među pojedinih mišićima i koje tvori sa mašću sraslo tako zvano podkožje. Vežbe doduše na ovo staničje samo neznatno i posredno uplišu, sačuvajući mu njegove dobre osebine, njegovu nežnost i pruživost u toliko, koliko općenito uplivišu na zdravlje. No zato tim više uplivišu na njega zrak i voda. Vežbe na slobodnom vazduhu, sunčanje, osim kupanja za čistoću tela, plivačke kupelji, glavne su sastojine razboritog telesnog vaspitavanja i nege.

(Nastavit će se.)

Sokolsko delo ne može se nikada dovršiti. Sokolska ideja ne može se nikada preživeti, dok bude čovečeg tela, tog nosioca duha iz krvi i mesa. Dr. Viktor Murnik.

Sokolski naraštaj

(Kratak govor pred vrstom.)

U § 15. alineja druga opštih pravila sokolskih društava izričito stoji:

»Svako sokolsko društvo mora da uz članstvo uzgaja i naraštaj i decu muškog i ženskog roda.«

Ovom kategoričkom odredbom u sokolskim pravilima oseća se sva važnost i bezuslovna dužnost svih društvenih odbora, da se svuda u svim sokolskim društvima moraju organizovati sokolska deca i naraštaj oboga roda.

Organizovanje sokolskog naraštaja ima svoj široki i duboki značaj i svoje dalekosežne namere, koje vode Sokolstvo onamo, gde se podižu čvrsti, zdravi i plemeniti temelji široke sokolske organizacije, koja teži za najvećim preporodom našega naroda s ciljem, da harmonijski, telesno i moralno stvori novi tip jugoslovenskog čoveka.

Kao što nigde ne postoji rastenje stabla, grana i plodova bez žila, tako i sokolska organizacija ne može biti bez sokolske dece i naraštaja, pa zbog toga, sokolskoj deci i naraštaju dajemo prvenstvenu važnost, pa čak, otvoreno i iskreno kažemo, da vo-
limo videti društvo bez vežbača nego bez sokolskog naraštaja.

Sokolski je naraštaj nada i budućnost naša.

Zašto smo ovo rekli?

1. Zato, što smisao i život organizacije sokolske ide tim stepenicama — odozdo gore — od dece k naraštaju do članova.

2. Zato, što su deca i sokolski naraštaj puniji prirodnog života i instinktivnog oduševljenja za igrom i vežbom, mnogo više nego članovi, pa su zato najdragoceniji materijal za bolju budućnost sokolsku.

3. Zato, što rad u sokolskim društvima bez naraštaja sokolskog vodi bezuslovnom umiranju ili bolje reći sokolskom bankrotstvu, pa pošto sokolsku organizaciju i njenu genijalno zamišljenu vaspitnu školu smatramo jednim krugom, za koji, gde god uhvatimo označuje nam početak rada. Mi ćemo odpočeti s planom rada tamo, gde je krug najmekši, s nadom, da se samo s uspehom mlado drvo može po volji savijati.

* * *

Posmatrajući rad u raznim sokolskim društvima, osvedočili smo se da samo ono društvo ima dobre i valjane funkcionare, čije sokolovanje, s malim izuzetkom, počinje iz onih dana života koje zovemo — rana mladost.

Dakle iz rane mladosti počinje i osnovno školsko prosvetćivanje, pa zato neka tada otpočne bez oklevanja i sokolsko vaspitanje.

Sokolstvo i škola treba da se dopunjuju, radi harmonijskog telesno-umnog prosvetćivanja, jer smo i suviše svesni, da jednostrano vaspitanje stvara polovična čoveka.

Kriza sokolskih radnika u školi, kao i prosvetnih u Sokolstvu jest očita, i dok se obe vaspitno-prosvetne institucije, i Sokolstvo i škola, ne približe sa više ljubavi jedna drugoj, i ne stvore stalni dodir ne može biti ni govora o općem narodnom buđenju i širenju sokolske prosvete u narodne mase.

Škola bez Sokolske organizacije — privatne inicijative — stvara malokrvne kulturne generacije, koje neće nikad moći izvršiti veliki preporod narodne duše.

Uvaživši sve pretpostavke, pitamo se ko će kome prije poći u susret, Soko školi ili škola Sokolu?

Sokolski naraštaj jest narodna svest, pa zato dosadašnji rad sokolski u školama ne može nas zadovoljiti, jer je nepodpun i slab, i ako, u njima ima stručnih učitelja, pa ipak ne daju Sokolstvu, a time i narodu ono, što se od njih s pravom očekuje.

Da li ima i jedna škola u našoj državi, koja gaji sokolsku gimnastiku, pa da priredi na koncu školske godine sa svojim đacima javnu vežbu — samostalno ili sa sokolskim društvom, kako bi time specijalni učitelji gimnastike pokazali javno rezultate svog godišnjeg sokolskog rada?

Škola može da daje našoj deci dosta stručnog znanja, ali Sokolsko vaspitanje, vaspitanje duše i karaktera ne može da nam da ni jedna postojeća škola kod nas, jer razvijanje ljubavi za pravim i istinskim životom, razvijanje svesti o disciplini, radu i zajednici, vrši u najširim razmerama sokolska organizacija.

Upravni odbori sokolskih društava, dužni su da uz školsku omladinu, koja u mnogo slučajeva sačinjava naš sokolski naraštaj, okupi sve zanatlijske i trgovačke šegrte u sokolski naraštaj, jer je ovaj nacionalni podmladak prepušten na milost ulici, koja ga i fizički i moralno upropašćuje.

Osim toga, naši najbolji predstavnici nove generacije mogu da budu iz tih siromašnih staleža, jer svi šegrtri u našim varošima manje više, vode surovu borbu sa oskudicom kulturnog života, pa prema tome, naraštaj sokolski koji dolazi iz tih slojeva najbolju će budućnost stvoriti ujedinjenoj naciji.

Pomoću sokolske omladine, naraštaja i dece, najpre ćemo doći do fanatičnih pobornika u borbi protiv alkohola, jer naraštaj sokolski kad u sokolskoj školi nacionalno sazre, a duševno se očeliči bez alkohola, učiniće kraj kafanskom životu, koji ponižava čast i ugled naciji našoj i baca nas u red lenih, nekulturnih naroda. Kao što su sokolska društva rasadnik svih vrлина narodnih, kafane su rasadnik svih pa i najvicih mana njegovih.

Pošto narod veli »Lenost je majka svih zala«, mi Sokoli kažemo: »Kafana je škola lenosti, a sokolana škola tačnosti«. —

Predajmo sokolskom naraštaju zastavu naše budućnosti, na kojoj stoji napisano sunčanim slovima:

Tačnost je sestra rada, majka reda a boginja slobode!

Župa Mostar.

Nesvest i zabuna uzrokom su svakog zla. B. Bolzano.
